

بررسی تأثیر تضمین کیفیت بر پیشرفت تحصیلی محصلان پوهنهی

علوم اجتماعی پوهنتون جوزجان در سال ۱۴۰۴

نویسنده: پوهنمل عنایت الله حمیدی

پوهنهی روانشناسی، پوهنتون جوزجان، افغانستان

نشانی برقی: enayat.hamidi23@gmail.com

چکیده

تضمین کیفیت به عنوان بخشی از مدیریت کیفیت تعریف می شود که بر حصول اطمینان در رابطه با برآورده کردن الزامات کیفیت تمرکز دارد؛ تضمین کیفیت برای فعالیت های دیگر مرتبط با آن نیز حایز اهمیت است که شامل تولید علم، بازاریابی کار برای محصلان، ارزیابی انطباق رشته تحصیلی با مشکلات اجتماعی و غیره است. هدف تحقیق حاضر بررسی تأثیر تضمین کیفیت بر پیشرفت تحصیلی محصلان می باشد، جامعه آماری تحقیق آن را محصلان پوهنهی علوم اجتماعی پوهنتون جوزجان تشکیل می دهد که تعداد شان ۳۶۷ نفر بودند؛ حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران ۱۸۸ نفر محاسبه گردید و نمونه آماری با روش تصادفی ساده انتخاب و پرسشنامه بررسی کیفیت خدمات تحصیلات عالی و پرسشنامه پیشرفت تحصیلی فام و تیلور (۱۹۹۴) توزیع و توسط پاسخ دهندگان تکمیل گردیده و با روش توصیفی و همبستگی با آزمون رگرسیون تجزیه و تحلیل شد. نتایج نشان می دهد که تضمین کیفیت با پیشرفت تحصیلی ۶۳ درصد رابطه داشته؛ همچنان با ضریب ۴۹ در پیشرفت تحصیلی محصلان مؤثریت داشته است. به طور کلی می توان تضمین کیفیت را یکی از مؤلفه های مهم پیشرفت تحصیلی در نهادهای تحصیلی شمار کرد.

اصطلاحات کلیدی: پیشرفت تحصیلی، تضمین کیفیت، عدم موفقیت تحصیلی، محصلان، موفقیت تحصیلی.

The Impact of Quality Assurance on the Academic Achievement of Students at the Faculty of Social Sciences, Jawzjan University, in 2025

Author: Teaching Ass. Enayatullah Hamidi
Faculty of Psychology Jawzjan University, Afghanistan
Email: enayat.hamidi23@gmail.com

Abstract

Quality assurance is defined as a component of quality management that focuses on providing confidence that quality requirements are being fulfilled. Quality assurance is also important for other related activities, including knowledge production, job market preparation for students, and evaluating the alignment of academic programs with societal needs and challenges. The purpose of the present study was to examine the impact of quality assurance on students' academic achievement. The study population consisted of 367 students from the Faculty of Social Sciences at Jawzjan University. Using Cochran's formula, a sample size of 188 students was determined, and participants were selected through simple random sampling. Data were collected using the Higher Education Service Quality Questionnaire and the Academic Achievement Questionnaire developed by FAM and Taylor (1994). The completed questionnaires were analyzed using descriptive statistics, correlation analysis, and regression analysis. The findings revealed that quality assurance had a 63% relationship with students' academic achievement. Furthermore, quality assurance significantly influenced academic achievement, with a regression coefficient of 0.49. Overall, the results indicate that quality assurance can be considered one of the key factors contributing to academic achievement in higher education institutions.

Keywords: Academic Achievement, Quality Assurance, Academic Failure, Students, Academic Success.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱. مقدمه

الحمد لله رب العالمین والعاقبة للمتقین، والصلاة والسلام علی أشرف الأنبیاء والمرسلین محمد و علی آله و أصحابه أجمعین.

پدیده کیفیت در طول عصر صنعت به خصوص پس از جنگ جهانی دوم ظاهر شد، استفاده از این اصطلاح نخست برای توصیف محصولات صنعتی بود، چه خوب، بد، متوسط و عالی، چه اینکه آیا آنها صفات لازم را دارند یا نه و در کدام سطح هستند. امروزه تعریف دقیق و جامع از کیفیت دشوار است؛ زیرا چندین معنی مختلف داشته و در فرهنگ‌ها، زمینه‌ها و کشورهای مختلف، کاربردها و معانی مختلفی دارد (Kectep & Ozkan, 2013). کیفیت را میتوان به عنوان یک درجه یا ارزش چیزی مانند یک محصول یا خدمات تعریف کرد، و یک روند مستمر برای ارزیابی محصولات یا خدمات در ارتباط با درجه رضایت خود برای انجام مسائل مورد نظر یا مورد نیاز است (European Academy, 2016).

در دو دهه گذشته پذیرش و کاربرد TQM و سایر چارچوب‌های کیفیت هم در بخش صنعت و هم در بخش خدمات افزایش یافته است و کیفیت به عنوان یک عامل مهم برای رشد و بقا و موفقیت شناخته شده است. پاراسورامان و زیتامل (۱۳۸۷) تضمین کیفیت را به عنوان تفاوت بین انتظارات مشتری از عملکرد و درک وی از عملکرد واقعی تعریف کرده‌اند و Cronin Taylor (1992) معتقد هستند که تضمین کیفیت با عملکرد خدمات برابر است. پاراسورامان و همکارانش اولین کسانی بودند که تلاش کردند تا روش‌های مختلف ارزیابی کیفیت را مقایسه و طبقه‌بندی نمایند. مدل کیفیت خدمات را پاراسورامان و همکارانش در سال ۱۹۸۵ ارائه کردند و هدف آنان ارزیابی کیفیت خدمات بود. در این مدل کیفیت خدمات نتیجه مقایسه انتظارات و ادراکات مشتریان می‌باشد (QAQEHAI, 2016). همچنان یکی از ارکان مهم کیفیت خدمات تحصیلات عالی تضمین کیفیت است (محترم و سلیمی، ۱۳۹۸). تلاش جهت تعریف تضمین کیفیت، ما را به سوی فعالیت‌ها و اجراهای متداول و منظم برای ارائه اطمینان و اعتماد در مورد عرضه کیفیت بالای محصول، خدمات، مؤسسه و غیره سوق میدهد (ساعدی و همکاران، ۱۳۹۹). مفهوم تضمین کیفیت در نظام تحصیلات عالی مانند کیفیت تعریف ثابتی ندارد، با این توصیف آنچه معطوف به موضوع

حاضر است آنست که نظام‌های تحصیلات در دو دهه اخیر نسبت به تضمین کیفیت خود از حساسیت خاصی برخوردار شده‌اند و در تلاش‌اند تا نظام ارزیابی و تضمین کیفیت تربیت نیروی انسانی را در کشور طراحی کنند (علوی، ۱۳۸۱). تولید علم پروسه‌ای است که تحقق آن نیازمند وجود اندیشه تولیدکننده است که با مفاهیم اساسی و اصول علم‌نویس و معیارات جهانی آشنا باشد. اهدافی که رسیدن به آنها نیازمند تطبیق درست معیارهای تضمین کیفیت و اعتباردهی است که میتواند در راستای تقویت نیروی متخصص و اکادمیک و همچنین ارتقای کیفیت زنده‌گی شهروندان یک کشور تأثیر بسیار زیادی داشته باشد (بهزاد و همکاران، ۱۴۰۲).

با گذار از قرن بیست به قرن بیست و یکم، نظامهای تحصیلات عالی جهان با تحولات متعددی روبرو شده‌اند. از یک سو، زمینه‌هایی چون تأثیر دیدگاه‌های زیربنایی معرفت‌شناختی بر ساخت دانش، پیشرفت در تکنالوژی، توجه به توسعه‌ی پایدار، کارآمدی و اثربخش سازی نظام‌های تحصیلات عالی را دست‌خوش دگرگونی نموده و این دگرگونی‌ها باعث شده که تغییرات ناخواسته، پوهتون‌ها و مؤسسات تحصیلات عالی را تحت تأثیر قرار دهد (International Network for Quality Assurance Agencies in Higher Education (INQAAHE) 2003). همچنان نظام‌های تحصیلات عالی در کشورهای مختلف، در اثر تحولات جهانی در چندین دهه گذشته با تغییراتی روبرو شده اند که نه تنها جریان عملیاتی آنها را تحت تأثیر قرار داده است، بلکه هدف های آنها را نیز متحول کرده است. از جمله این تغییرات، می‌توان به جهانی شدن و علم محور شدن اقتصاد و نیز به پیشرفت تکنیک و تکنالوژی اطلاعات و ارتباطات اشاره کرد (جعفری و همکاران، ۱۳۹۹). نظام تحصیلات عالی به عنوان نظامی متحرک و مطلع، دارای دو بعد کمی و کیفی بوده و رشد موزون، متناسب و متعادل این نظام، مستلزم رشد هر دو بعد به موازات یک‌دیگر است. رشد و گسترش کمی تحصیلات عالی بدون توجه به کیفیت، به مسائلی همچون ترک تحصیل، بی‌سوادی، عدم پیشرفت تحصیلی، مردودی (ترددن از تحصیل)، وابستگی علمی، عرضه نیروی انسانی متخصص مازاد، عدم فرصت مناسب جهت بروز نوآوری، ابتکار و شکوفایی و غیره منجر می‌شود. بهبود کیفی آن نیز، بدون در نظر گرفتن کمیت، به محرومیت انسان‌ها از حق تحصیلات و افزایش تبعیضات اجتماعی منتهی می‌شود (قورچیان، ۱۳۷۳). در دنیای امروز، تعلیم و تربیه به عنوان یکی از ارکان اساسی توسعه جوامع شناخته می‌شود. پیشرفت تحصیلی متعلمان و محصلان نه تنها بر آینده فردی آنها تأثیر می‌گذارد، بلکه به طور مستقیم بر پیشرفت اجتماعی و اقتصادی کشورها نیز

اثرگذار است. از این رو، بررسی عوامل مؤثر بر موفقیت تحصیلی، به ویژه در نظام‌های تحصیلی مختلف، از اهمیت بالایی برخوردار است (عباس‌پور و مجتبی‌زاده، ۱۴۰۱). یکی از مفاهیم کلیدی که در این راستا مطرح می‌شود، تضمین کیفیت در تحصیل است. تضمین کیفیت به مجموعه‌ای از جریان‌ها و معیارهایی اطلاق می‌شود که هدف آن ارتقاء کیفیت آموزش و یادگیری است. این معیارها می‌توانند شامل برنامه‌ریزی درسی، روش‌های تدریس، ارزیابی‌های آموزشی و منابع آموزشی باشند. در واقع تضمین کیفیت به عنوان ابزاری برای بهبود و ارتقای سطح آموزشی در نظر گرفته می‌شود و می‌تواند تأثیر قابل توجهی بر پیشرفت تعلیمی و تحصیلی متعلمان و محصلان داشته باشد. رابطه و تأثیر تضمین کیفیت به پیشرفت تحصیلی، موضوعی است که به‌طور فزاینده‌ای در تحقیقات آموزشی مورد بررسی قرار می‌گیرد. مطالعات نشان داده‌اند که وجود معیارهای مشخص و کارآمد در نظام‌های آموزشی و تحصیلی می‌تواند به بهبود نتایج تحصیلی کمک کند. به عنوان مثال، برنامه ریزی دقیق درسی و استفاده از روش‌های تدریس نوین می‌تواند انگیزه و علاقه محصلین را افزایش دهد و در نتیجه، به پیشرفت تحصیلی آن‌ها منجر شود.

با توجه به تحولات سریع اجتماعی، اقتصادی و تکنالوژی در قرن بیست و یکم، نظام‌های آموزشی و تحصیلی به‌طور مداوم تحت فشار قرار دارند تا کیفیت آموزش و تحصیل را افزایش دهند و متعلمان و محصلان را برای مواجهه با مشکلات آینده آماده کنند. موفقیت تحصیلی، به عنوان یکی از معیارهای اصلی ارزیابی کارایی نظام‌های آموزشی و تحصیلی، به شدت تحت تأثیر عوامل مختلفی قرار دارد. یکی از این عوامل مهم، تضمین کیفیت است که به جریان‌ها و معیارهای آموزشی مرتبط می‌شود (علی و همکاران، ۱۳۹۸). با این حال، در بسیاری از نظام‌های آموزشی، به‌خصوص در کشورهای در حال توسعه، هنوز هم مشکلات قابل توجهی در زمینه تضمین کیفیت وجود دارد (فریب‌زر و همکاران، ۱۳۸۹). فقدان معیارهای مشخص و کارآمد، نارسایی در برنامه‌ریزی درسی، ضعف در روش‌های تدریس و ارزیابی، و کمبود منابع آموزشی مناسب، همگی می‌توانند به کاهش پیشرفت تحصیلی منجر شوند. بنابراین، درک این که چگونه تضمین کیفیت می‌تواند بر پیشرفت تحصیلی تأثیر بگذارند، از اهمیت بالایی برخوردار است (Ross, 2010). این تحقیق به بررسی این مسئله می‌پردازد که چگونه تضمین کیفیت می‌تواند به بهبود پیشرفت تحصیلی محصلان کمک کند. همچنین، به شناسایی عواملی که ممکن است در این رابطه تأثیرگذار باشند، پرداخته شده است. هدف این است که با شفاف سازی این رابطه، راهکارهایی برای بهبود

کیفیت آموزش و ارتقاء پیشرفت تحصیلی ارائه شود. بنابراین، سؤالات کلیدی این تحقیق شامل مواردی چون آیا تضمین کیفیت بر پیشرفت تحصیلی تأثیرگذار است یا خیر. جواب به این سوال می‌تواند به مسئولان آموزشی و تحصیلی کمک کند تا با اتخاذ تصمیمات آگاهانه، کیفیت آموزش و تحصیل را ارتقاء دهند و در نتیجه، پیشرفت تحصیلی متعلمان و محصلان را بهبود بخشند.

با بررسی این رابطه، می‌توان روش‌های مؤثری برای ارتقاء کیفیت آموزش و یادگیری پیشنهاد داد. پیشرفت تحصیلی متعلمان و محصلان تأثیر مستقیمی بر آینده شغلی و اجتماعی آن‌ها دارد. با شناسایی و به‌کارگیری تضمین کیفیت، می‌توان به بهبود نتایج تحصیلی شاگردان کمک کرد و به افزایش فارغ‌التحصیلان و موفقیت‌های مورد نظر منجر شود. در دنیای امروز، نیاز به نیروی کار ماهر و متخصص بیش از پیش احساس می‌شود (Newton, 2006). تحقیق در این زمینه می‌تواند به تولید نیروی انسانی با کیفیت کمک کند که قادر به جواب‌گویی به نیازهای بازار کار و مشکلات اجتماعی و اقتصادی باشد (اخلاقی و همکاران، ۱۳۹۰). آموزش با کیفیت یکی از ارکان توسعه پایدار به شمار می‌رود. با بهبود کیفیت آموزش و موفقیت تحصیلی، می‌توان به توسعه پایدار اقتصادی و اجتماعی جوامع کمک کرد و به تحقق اهداف توسعه پایدار نزدیک تر شد (دارابی و جهانیان، ۱۴۰۲).

۲. فرضیه‌های تحقیق

- ✓ بین تضمین کیفیت و پیشرفت تحصیلی محصلان رابطه معنادار وجود دارد.
- ✓ تضمین کیفیت بالای پیشرفت تحصیلی محصلان تأثیرگذار است.

۳. پیشینه تحقیق

تحقیقی که بهزاد و همکاران (۱۴۰۳) با تدوین الگوی تضمین کیفیت برای آموزش عالی افغانستان با تمرکز بر نقش فناوری‌های نوین انجام داده بود؛ بر اساس تحلیل یافته‌ها ۴۸۷ کود اولیه، ۱۸۷ مفهوم و ۳۱ مقوله فرعی در مرحله کودگذاری باز شناسایی کرد، سپس در مرحله کودگذاری محوری، مقوله‌های فرعی و مفاهیم باهم ارتباط دادند و در نهایت کودگذاری گرینشی در قالب الگوی پارادایمی اشتراوس و کوربین انجام شد. نتایج حاصل از این تحقیق نشان داد که موضوع تضمین کیفیت در تحصیلات عالی افغانستان بستگی به موجودیت افراد متخصص، تخصیص منابع مورد نیاز، حمایت هیئت رهبری و میزان استقلال پوهنتون‌ها دارد.

نتایج تحقیق جعفری و همکاران (۱۳۹۹) که تحت عنوان تضمین کیفیت نظام آموزش عالی انجام یافته است نشان می‌دهد؛ که نظام آموزش عالی برای مقابله با چالش‌ها و رفع نیازهای پیش‌رو، لازم است به استقبال انواعی از تجدید حیات و تغییرات گسترده و متنوع در اهداف، وظایف و کارکردهای خویش اقدام نموده تا بتواند به خواسته‌های متنوع؛ اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی به نحو مطلوب پاسخ دهند، دست‌یابی به اهداف مذکور، جز با استقرار و توسعه نظام تضمین کیفیت در آموزش عالی کشور امکان‌پذیر نخواهد بود.

تحقیق که ذریعه ساعدی و همکاران (۱۳۹۹) با هدف تحلیل بستر تاریخی، چگونگی شکل‌گیری و توسعه سیستم تضمین کیفیت آموزش عالی در حوزه اروپا انجام شده است، نشان می‌دهد که بسترهای اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و تکنولوژیک در توسعه یک سیستم کارآمد با کیفیت مطلوب در تحصیلات عالی حوزه اروپا موثر بوده و همچنین باعث گردیده، آموزش عالی این منطقه، رقابتی‌تر و قوی‌تر باشد و کیفیت بالا در آموزش و یادگیری، تحقیقات و غیره را تضمین و ایجاد کند.

تحقیق دیگری در این خصوص توسط عباس‌پور و مجتبی‌زاده (۱۴۰۱) به هدف بررسی طراحی و اعتباریابی الگوی اعتبارسنجی و تضمین کیفیت نظام تحصیلات عالی ایران انجام شده است. روش انجام تحقیق مذکور، روش تحقیق ترکیبی با طرح اکتشافی-مدل توسعه ابزار بود. شاخص‌های برازش، (CMIN/DF) برابر با ۱/۹۲۴، (RMSEA) برابر با ۰/۳۹، (GFI) برابر با ۰/۹۷۶، (AGFI) برابر با ۰/۹۳۹، (CFI) برابر با ۰/۹۲۸، (NNFI) برابر با ۰/۹۵۳، (TLI) برابر با ۱/۰۰۰، (IFI) برابر با ۰/۹۲۸ و (RFI) برابر با ۰/۹۲۵ نشان داد، الگوی طراحی و اعتباریابی شده برای اعتبارسنجی و تضمین کیفیت نظام تحصیلات عالی ایران از برازش بسیار مطلوبی برخوردار است.

تحقیقی که توسط محمدی و همکاران (۱۳۹۵) به هدف ارزشیابی و تضمین کیفیت در آموزش عالی جریان داوطلبانه یا اجباری؟ پرداخته بود؛ نشان می‌دهد که چنین دریافت جریانات تضمین کیفیت در ۶۴ درصد از نهادهای یاد شده، ماهیت اجباری و ۲۷ درصد ماهیت داوطلبانه دارد. همچنین در ۹ درصد از نهادها هر دو جریان داوطلبانه و اجباری اجرا می‌شود. بر این اساس، با توجه به حساسیت عملکردی تحصیلات عالی و نقش و تأثیر آن در توسعه پایدار کشور، به نظر می‌رسد بازنمایی و بهبود کیفیت مستلزم نظام جامع ارزشیابی کیفیت است که دارای ماهیتی داوطلبانه تا اجباری بر اساس نحوه مشارکت مؤسسات تحصیلات عالی باشد.

۴. روش و مواد تحقیق

تحقیق حاضر توصیفی-همبستگی است. در این تحقیق از روش توصیفی جهت بررسی اطلاعات عمومی و از روش همبستگی جهت بررسی تأثیر تضمین کیفیت بالای پیشرفت تحصیلی محصلان استفاده شده است. جامعه آماری آن را محصلان پوهنچی علوم اجتماعی پوهنتون جوزجان تشکیل می دهد که فعلاً (۱۴۰۴) مشغول تحصیل در پوهنچی علوم اجتماعی پوهنتون مذکور بوده که تعداد شان به ۳۶۷ محصل بالغ است، از جمله آن ها ۱۸۸ نفر بر اساس فورمول کوکران نمونه انتخاب و با استفاده از روش نمونه گیری تصادفی ساده پرسشنامه بررسی کیفیت خدمات تحصیلات عالی و پرسشنامه پیشرفت تحصیلی فام و تیلور (۱۹۹۴) توزیع و جمع آوری گردیده است؛ همچنان برای تجزیه و تحلیل داده ها از روش های آمار توصیفی و استنباطی که به تأثیر متغیر مستقل بالای متغیر وابسته پرداخته می شود، یعنی از آزمون رگرسیون استفاده شده است. جهت اجرای آزمون های احصائی و تحلیل های توصیفی از برنامه spss26 استفاده گردیده است.

۱.۴. مواد

در این تحقیق جهت جمع آوری داده ها از پرسشنامه ها با مشخصات آتی استفاده شده است:

پرسشنامه بررسی کیفیت خدمات تحصیلات عالی با استفاده از مودل سروکوال

پرسشنامه بررسی کیفیت خدمات مراکز آموزش عالی با استفاده از مودل سروکوال پارسورامان و همکاران از ۲۰ عبارت و ۵ زیر مقیاس ملموس (۴ سوال)، قابلیت اطمینان (۳ سوال)، پاسخگویی (۵ سوال)، تضمین (۴ سوال) و همدلی (۴ سوال) تشکیل شده است که بمنظور بررسی کیفیت خدمات مراکز آموزش عالی بکار می رود.

در این تحقیق یک بخش آن (تضمین کیفیت) جداسازی شده مورد استفاده قرار گرفت، روایی پرسشنامه از دید چند تن از استادان دیپارتمنت روانشناسی مورد تأیید قرار گرفت و برای بررسی پایایی آن از آلفای کرونباخ استفاده شد که مقدار آن برای کل پرسشنامه ۰/۹۳ بدست آمد و در این ستحقیق بخش جدا شده، پایایی آن ۰/۸۵ بدست آمد.

پرسشنامه پیشرفت تحصیلی فام و تیلور ۱۹۹۴

این پرسشنامه اقتباسی از تحقیقات فام و تیلور (۱۹۹۰) در حوزه ی پیشرفت تحصیلی است که برای جامعه ی ایران ساخته شده است و شامل ۴۸ عبارت می باشد. در روش نمره گذاری، هر عبارت دارای ۵ پاسخ می باشد که در مقوله های هیچ، نمره ۱؛ کم، نمره ۲؛ تا حدی، نمره ۳؛ زیاد، نمره ۴

و خیلی زیاد، نمره ۵ تعلق می گیرد و در ۱۱ سوال که به صورت منفی می باشد روش نمره گذاری برعکس می باشد. حداکثر امتیاز قابل کسب ۲۴۰ و حداقل امتیاز ۴۸ می باشد. مرادیان (۱۳۹۲) روایی آن را از طریق روایی محتوایی توسط کارشناسان و متخصصان مورد تأیید قرار داده است. همچنان پایایی پرسشنامه را با استفاده از ضریب الفای کرونباخ ۰/۸۲ بدست آورده است. پایایی پرسشنامه در این تحقیق با استفاده از آلفای کرونباخ بررسی شد و ۰/۹۲ به دست آمد که نشان دهنده پایایی مناسب می باشد.

۵. یافته‌های تحقیق

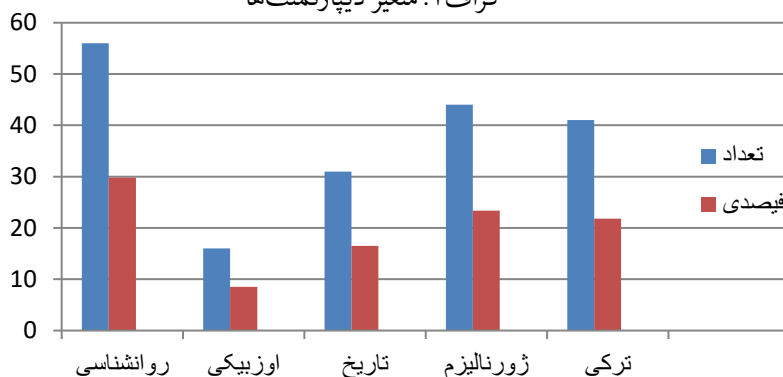
۵.۱. یافته‌های توصیفی:

جدول ۱. تعداد و درصد برای متغیر دیپارتمنت‌ها را نشان می‌دهد. همچنان شکل ۱. گراف مربوط به متغیر دیپارتمنت‌ها را نشان می‌دهد. براساس نتایج مندرج در جدول حدود ۲۹,۷۹ درصد از اشتراک کننده گان تحقیق از دیپارتمنت روانشناسی، ۸,۵۱ درصد از اشتراک کننده گان دیپارتمنت اوزبیک، ۱۶,۴۹ درصد از اشتراک کننده گان از دیپارتمنت تاریخ، ۲۳,۴۰ درصد از اشتراک کننده گان از دیپارتمنت ژورنالیزم و ۲۱,۸۱ درصد از اشتراک کننده گان از دیپارتمنت ترکی بودند.

جدول ۱. آمار توصیفی مربوط به دیپارتمنت‌ها

دیپارتمنت‌ها	تعداد	فیصدی
روانشناسی	۵۶	۲۹,۷۹
اوزبیک	۱۶	۸,۵۱
تاریخ	۳۱	۱۶,۴۹
ژورنالیزم	۴۴	۲۳,۴۰
ترکی	۴۱	۲۱,۸۱
مجموع	۱۸۸	۱۰۰

گراف ۱. متغیر دیپارتمنت‌ها

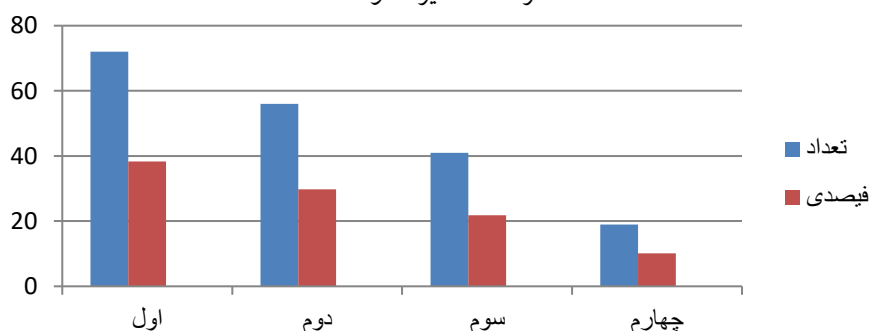

جدول ۲. تعداد و درصد برای متغیر صنوف را نشان می‌دهد. همچنان شکل ۱. گراف مربوط به متغیر صنوف را نشان می‌دهد. براساس نتایج مندرج در جدول حدود ۳۸,۳۰ درصد از پاسخ‌دهنده گان از صنوف اول، ۲۹,۷۹ درصد از پاسخ‌دهنده گان از صنوف دوم، ۲۱,۸۱ درصد از پاسخ‌دهنده گان از صنوف سوم و ۱۰,۱۱ درصد از پاسخ‌دهنده گان از صنوف چهارم بودند.

جدول ۲. آمار توصیفی مربوط به متغیر صنوف

صنوف	تعداد	فیصدی
اول	۷۲	۳۸,۳۰
دوم	۵۶	۲۹,۷۹
سوم	۴۱	۲۱,۸۱
چهارم	۱۹	۱۰,۱۱
مجموع	۱۸۸	۱۰۰

گراف ۲. متغیر صنوف

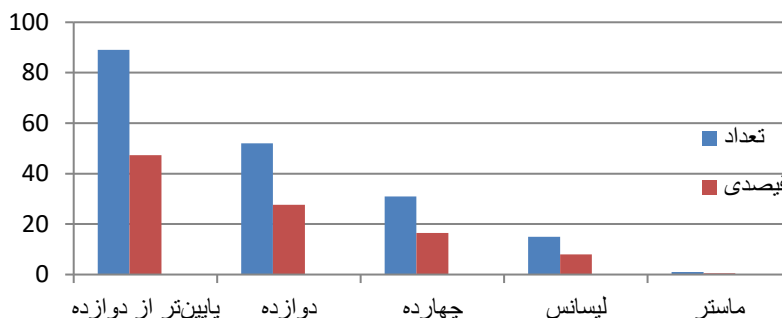
جدول ۳. تعداد و درصد متغیر درجه تحصیل پدر را نشان می‌دهد. همچنان شکل ۱. گراف مربوط به متغیر درجه تحصیل پدر را نشان می‌دهد. براساس نتایج مندرج در جدول حدود ۴۷,۳۴ درصد

از پاسخ دهنده گان درجه تحصیل پدران شان را پایین تر از دوازده، ۲۷،۶۶ درصد از پاسخ دهنده گان درجه تحصیل پدران شان را دوازده، ۱۶،۴۹ درصد از پاسخ دهنده گان درجه پدران شان را چهارده، ۷،۹۹ درصد از پاسخ دهنده گان درجه تحصیل پدران شان را لیسانس و ۰،۵۳ درصد از پاسخ دهنده گان درجه تحصیل پدران شان را ماستر گزارش داده اند.

جدول ۳. آمار توصیفی مربوط به متغیر درجه تحصیل پدر

درجه تحصیل پدر	تعداد	فیصدی
پایین تر از دوازده	۸۹	۴۷،۳۴
دوازده	۵۲	۲۷،۶۶
چهارده	۳۱	۱۶،۴۹
لیسانس	۱۵	۷،۹۹
ماستر	۱	۰،۵۳
مجموع	۱۸۸	۱۰۰

گراف ۳. درجه تحصیل پدر

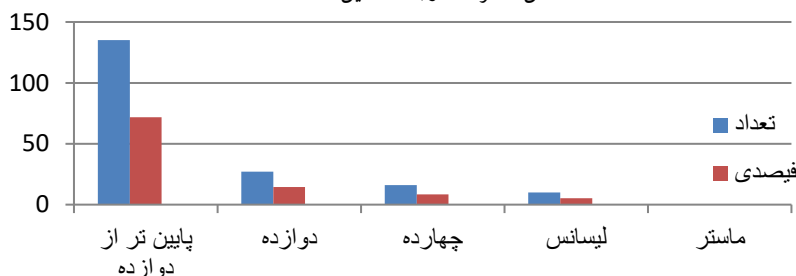

جدول ۴. تعداد و درصد متغیر درجه تحصیل مادر را نشان می دهد. همچنان شکل ۱. گراف مربوط به متغیر درجه تحصیل مادر را نشان می دهد. براساس نتایج مندرج در جدول حدود ۷۱،۸۱ درصد از پاسخ دهنده گان درجه تحصیل مادران شان را پایین تر از دوازده، ۱۴،۳۶ درصد از پاسخ دهنده گان درجه تحصیل مادران شان را دوازده، ۸،۵۱ درصد از پاسخ دهنده گان درجه مادران شان را چهارده، ۵،۳۲ درصد از پاسخ دهنده گان درجه تحصیل مادران شان را لیسانس و ۰،۰ درصد از پاسخ دهنده گان درجه تحصیل مادران شان را ماستر گزارش داده اند.

جدول ۴. آمار توصیفی درجه تحصیل مادر

درجه تحصیل مادر	تعداد	فیصدی
پایین تر از دوازده	۱۳۵	۷۱,۸۱
دوازده	۲۷	۱۴,۳۶
چهارده	۱۶	۸,۵۱
لیسانس	۱۰	۵,۳۲
ماستر	.	.
مجموع	۱۸۸	۱۰۰

شکل ۴. گراف درجه تحصیل ما

۵.۲. یافته‌های استنباطی:

جهت آزمون فرضیه‌های تحقیق از آزمون رگرسیون استفاده گردید؛ اما قبل از آن آزمون‌های پیش-فرض را انجام می‌دهیم؛ بناً از آزمون چولگی و کشیدگی استفاده شد. همچنان برای بررسی عدم همبستگی از آزمون دورین واتسن استفاده گردید. نتایج در جدول ۵. نشان داد که داده‌ها در متغیر نورمال بوده همچنان همبستگی وجود نداشته؛ برای اجرای رگرسیون مساعد است و نتایج آزمون رگرسیون مذکور در جداول ۶، ۷ و ۸ ارایه گردیده است.

جدول ۵. آزمون چولگی، کشیدگی و دورین واتسون

متغیر	چولگی	کشیدگی	دورین واتسن
پیشرفت تحصیلی	۱,۶۱	۰,۹۱	۱,۰۷۶

جدول ۶. خلاصه نتایج تحلیل رگرسیون بررسی تأثیر تضمین کیفیت بر پیشرفت تحصیلی

R	R^2	adjusted R^2	خطای استاندارد تخمین زده
۰,۶۳۱	۰,۴۹۲	۰,۴۵۹	۵,۶۵۲

جدول ۷. خلاصه نتایج تحلیل رگرسیون برای بررسی تأثیر تضمین کیفیت بر پیشرفت تحصیلی

منبع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	مقدار F	Sig
رگرسیون	۱۷۲۶,۴۱۴	۲	۸۶۳,۲۰۷	۶۴,۸۲۲	۰,۰۰۰
باقیمانده	۱۱۹۸	۱۸۶	۱۳,۳۱۷		
مجموع	۲۹۲۴,۹۰۳	۱۸۸			

خلاصه تحلیل رگرسیون در جدول ۶. نشان داد که مقدار ضریب همبستگی بین تضمین کیفیت با متغیر پیشرفت تحصیلی R^2 ۰,۶۳ و میزان R^2 برابر با ۰,۴۹ است. یعنی ۴۹ درصد واریانس توسط تضمین کیفیت قابل تبیین است. به منظور بررسی معناداری ضریب همبستگی بدست آمده، نتایج مندرج جدول ۷ نشان می‌دهد که میزان F بدست آمده معنادار است ($P < ۰,۰۰۰$) $F(۲, ۱۸۶) = ۱۳,۳۱۷$. بنابراین تضمین کیفیت بر پیشرفت تحصیلی محصلان مؤثر بوده است جدول ۸. نتایج مربوط به ضریب رگرسیون

متغیر مؤثر	B	SE	Beta	t	Sig
تضمین کیفیت	۰,۸۷۵	۰,۱۴۵	۰,۴۹۲	۸,۷۴۵	۰,۰۰۰

به منظور بررسی تأثیر تضمین کیفیت؛ نتایج مندرج در جدول ۸ نشان می‌دهد که تضمین کیفیت بالای پیشرفت تحصیلی محصلان مؤثر بوده است ($p < ۰,۰۵$). نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد که تضمین کیفیت تأثیر مثبت و معناداری بر پیشرفت تحصیلی دارد. مقدار ضریب رگرسیون غیر معیاری ($B = ۰,۸۷۵$) بیانگر آن است که با افزایش یک واحد در نمره تضمین کیفیت، نمره پیشرفت تحصیلی به طور متوسط ۰,۸۷۵ واحد افزایش می‌یابد. همچنان ضریب معیاری شده ($Beta = ۰,۴۹۲$) نشان می‌دهد که تضمین کیفیت دارای تأثیر نسبتاً قوی بر پیشرفت تحصیلی است. به عبارت دیگر، با افزایش یک انحراف معیار در تضمین کیفیت، پیشرفت تحصیلی به میزان ۰,۴۹۲ انحراف معیار افزایش می‌یابد. مقدار آماره t برابر با ۸,۷۴۵ و سطح معناداری $۰,۰۰۰$ ($p < ۰,۰۵$) نشان می‌دهد که این تأثیر از لحاظ آماری کاملاً معنادار است. بنابراین، فرضیه تحقیق مبنی بر تأثیر معنادار تضمین کیفیت بر پیشرفت تحصیلی تأیید می‌شود.

۶. مناقشه

وجود تضمین کیفیت در هر بخش، خصوصاً در بخش تحصیلی یک امر ضروری است. نتایج نشان داد تضمین کیفیت رابطه متوسطی با پیشرفت تحصیلی محصلان داشته و همچنان نشان داد که نتایج آن با برخی تحقیقات دیگر مطابقت نسبی دارد. رحیمی و ایوبی (۱۴۰۲) به هدف بررسی نقش تطبیق معیارهای تضمین کیفیت و اعتباردهی در تولید دانش به این نتیجه رسیده بود که تضمین

کیفیت در تولید علم و دانش تأثیر مثبت دارد. جعفری و همکاران (۱۳۹۹) با هدف بررسی ارائه‌ی راهکارهای برون رفت از چالش‌های پیشرو در تضمین کیفیت نظام آموزش عالی به شیوه توصیفی و از نوع تحلیل تحقیقی انجام داد و به این نتیجه رسید بود در دنیای امروز به شدت در تحول نظام تحصیلات عالی برای مقابله با مشکلات و رفع نیازهای پیش رو، لازم است به استقبال انواعی از تجدید حیات و تغییرات گسترده و متنوع در اهداف، وظایف و کارکردهای خویش اقدام نموده تا بتواند به خواسته‌های متنوع اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی به نحو مطلوب پاسخ دهند به گونه‌ای که فارغ التحصیلان پوهنتون‌ها، حس مسئولیت پذیری بیشتری نموده و از نظر انواع توانایی‌های علمی و مهارت‌های کاری، اثربخش‌تر و کارآتر از گذشته شوند، دست‌یابی به اهداف مذکور، جزء با استقرار و توسعه نظام تضمین کیفیت در تحصیلات عالی کشور امکان‌پذیر نخواهد بود. با دارایی و جهانیان (۱۴۰۳) که به هدف کنترل کیفیت و تضمین کیفیت در آموزش آنلاین تحقیقی انجام داده بود، به این نتیجه رسید که استفاده صحیح از روشهای کنترل و تضمین کیفیت میتواند کیفیت آموزش آنلاین را بهبود ببخشد و منجر به نتایج مطلوب برای یادگیرنده و اساتید شود. نتایج تمام تحقیقات انجام شده که بطور مستقیم و غیر مستقیم به بررسی نقش تضمین و متغیرهای مرتبط با آن پرداخته است نشان می‌دهد که یک امر ضروری و لازمی در نهاد تحصیلی است. کار محقق در چندین بخش با تحقیقات قبلی متفاوت است این تحقیق به صورت میدانی و با نمونه مشخص انجام شده است در حالیکه تحقیقات در سطح کشور و منطقه انجام شده بود.

۷. نتیجه‌گیری

تضمین کیفیت در نظام تحصیلی به بهبود جریان یاددهی و یادگیری محدود نمی‌شود، بلکه نقش مهمی در ارتقای پیشرفت تحصیلی، افزایش انگیزه یادگیری، توسعه مهارت‌های علمی و حرفه‌ای و آمادگی محصلان برای ورود به بازار کار ایفا می‌کند. تحقق این امر مستلزم همکاری و مشارکت همه ذی‌نفعان آموزشی، از جمله استادان، محصلان، والدین و مسئولان نهادهای تحصیلی است. در چارچوب نظام تضمین کیفیت، بازخوردهای حاصل از ارزیابی‌های مستمر زمینه شناسایی نقاط قوت و ضعف را فراهم ساخته و به بهبود منابع، امکانات، برنامه‌های درسی و روش‌های آموزشی منجر می‌شود که در نهایت کیفیت یادگیری را ارتقا می‌بخشد.

نتایج این تحقیق نشان داد که بین تضمین کیفیت و پیشرفت تحصیلی محصلان رابطه مثبت و معنادار وجود دارد. نتایج تحلیل رگرسیون نیز بیانگر آن بود که تضمین کیفیت پیش‌بینی‌کننده

معنادار پیشرفت تحصیلی است ($B=0.875$)، ($t=8.745$) و ($Beta=0.492$). این نتایج بیانگر آن است که بهبود مؤلفه‌های تضمین کیفیت می‌تواند نقش قابل توجهی در ارتقای عملکرد و موفقیت تحصیلی محصلان داشته باشد.

تضمین کیفیت یکی از عوامل اساسی در ارتقای پیشرفت تحصیلی محصلان به شمار می‌رود و توجه بیشتر به سازوکارهای تضمین کیفیت در پوهنتون‌ها می‌تواند به بهبود کیفیت تحصیلی، افزایش مؤفقیت تحصیلی محصلان و تربیت نیروی انسانی متخصص و کارآمد برای جامعه باعث شود. بنابراین، توجه در توسعه و تقویت نظام‌های تضمین کیفیت، زمینه‌ساز توسعه علمی، اجتماعی و دیگر ابعاد جامعه نیز خواهد بود.

۸. پیشنهادها

- ✓ برای مسئولین پوهنتون‌ها پیشنهاد میشود هر ازگاهی کورس‌های آموزشی با موضوعات مختلف آموزشی (مانند روش‌های تدریس نوین یا مدیریت صنوف...) برگزار کنند.
- ✓ مسئولین پوهنتون‌ها زمینه تجدید مهارت‌های تدریس و تبادل تجربیات برای اعضای کادر علمی خویش تدارک ببینند.
- ✓ مسئولین پوهنتون‌ها از نظرسنجی‌های آنلاین، اوراق/ پرسشنامه‌ها برای جمع‌آوری نظرات و پیشنهادات محصلان در مورد درس‌ها استفاده نمایند.

منابع

اخلاقی، ف. یارمحمدیان، م. ح. خوشگام، م. محبی، ن. (۱۳۹۰). *ارزشیابی کیفیت برنامه‌های آموزشی در آموزش عالی با استفاده از الگوی CIPP*. مدتیری اطلاعات سلامت. ۸(۵). ۶۲۱-۶۲۹. بهزاد، ا. عباس پور، ع. غیاثی ندوشن، س. خورسندی، ع. و برزویان، ص. (۱۴۰۳). *در جستجوی تدوین الگوی تضمین کیفیت برای آموزش عالی افغانستان با تمرکز بر نقش فناوری‌های نوین. فناوری‌های آموزشی در یادگیری*، ۷(۲۳)، ۹-۳۶.

doi: 10.22054/jti.2024.78395.1445

جعفری، ا. علم الهدی، ج. و مظاهری، ف. (۱۳۹۹). *تضمین کیفیت نظام آموزش عالی (ماهیت، ضرورت‌ها، چالش‌ها و راهکارها)*. کنفرانس بین‌المللی روانشناسی، علوم تربیتی و سبک زندگی. قابل دسترس:

SID. <https://sid.ir/paper/900315/fa>.

- محترم، خ و سلیمی، م. (۱۳۹۸). ارزشیابی و تضمین کیفیت در نظام آموزش عالی. مطالعات کاربردی در علوم مدیریت و توسعه. ۴(۱)، ۴۷-۶۲.
- دارابی مطلق، س و جهانیان، ر. (۱۴۰۲). کنترل کیفیت و تضمین کیفیت در آموزش آنلاین. رویکردهای تحقیق نو در علوم مدیریت. ۳۷(۱۳)، ۴۱۷-۴۲۹.
- ساعدی، ع، عباس پور، ع، فراستخواه، م، نیستانی، م و عبداللهی، ح. (۱۳۹۹). واکاوی بسترهای ایجاد و توسعه تضمین کیفیت در آموزش عالی اروپا. مجله توسعه آموزش جندی شاپور اهواز (ویژه نامه ۹۹)، ۲۱۳-۲۲۶.
- doi: 10.22118/edc.2020.226533.1308
- عباس پور، ع و مجتبی زاده، م. (۱۴۰۱). طراحی و اعتباریابی الگوی اعتبارسنجی و تضمین کیفیت نظام آموزش عالی ایران. تحقیق های رهبری آموزشی، ۶(۲۲)، ۷-۳۹.
- doi: 10.22054/jrlat.2022.60358.1578
- علوی، ا. (۱۳۸۱). کنترل فرایندهای مدیریت کیفیت فراگیر و تضمین کیفیت. فرایند مدیریت و توسعه. ۱۶ (۲ و ۳): ۴۸-۴۰.
- علی، ف، ظهیرمیردامادی، س، و بنازاده امیرخیز، م. (۱۳۹۸). نیازهای آموزشی به منظور درک تضمین کیفیت. دانش آزمایشگاهی ایران، ۷(۱۱ (پیاپی ۲۵))، ۵-۱۲.
- SID. <https://sid.ir/paper/269062/fa>
- فریریز، م، فتحی و اجارگاه، ک، پرداخت چی، م و ابوالقاسمی، م. (۱۳۸۹). تضمین کیفیت در آموزش منابع انسانی. تحقیق های مدیریت منابع انسانی، ۲(۲)، ۱۱۷-۱۳۹.
- <https://sid.ir/paper/163148/fa>.
- قورچیان، ن. (۱۳۷۳). تحلیلی بر مکعب کیفیت در نظام آموزش عالی، فصلنامه تحقیق و برنامه ریزی در آموزش عالی، ۷(۸)، ۱۳-۲۰.
- محمدی، ر، پرند، ک و پور عباس، ع. (۱۳۸۶). ضرورت طراحی و استقرار ساختار تضمین کیفیت در رشته های علوم مهندسی. فصلنامه آموزش مهندسی ایران، ۹(۳۴)، ۷۷-۱۱۴.
- doi: 10.22047/ijee.2007.551

- محمدی، ر، زمانی، فر، م و صادقی‌مندی، فاطمه. (۱۳۹۵). *ارزشیابی و تضمین کیفیت در آموزش عالی فرایند داوطلبانه یا اجباری؟*. مطالعات اندازه‌گیری و ارزشیابی آموزشی. ۱۴(۳۸)، ۱۶۶-۲۰۲.
- Ross, A. (2010). *Implementing Quality Assurance at the Royal University of PENH, CAMBODIA*; Perceptions, Pract: ces and challenges.
- INQAAHE. (2003). *Quality Assurance Agencies. "International Network for Quality Assurance Agencies In Higher Education" And "International Association of University Presidents"*; Dublin, Higher Education And Training Awards Council.
- Kecetep I, Ozkan I. (2013). *Quality Assurance in the European Higher Education Area*. Procedia-Social and Behavial Sciences. No. 141 (2014). 660-664.
- Newton, J. (2006). *What is Quality/ Embedding Quality Culture in Higher Education*; a Selection of papers from the 1st European Forum for Quality Assurance, pp. 14-20.
- Quality Assurance and Quality Enhancement in Higher Education Institutions: Creating a Quality Culture (2016). European Academy. 25th- 26th February 2016, Berlin.